

Piteå Kommun

Barn-och utbildningsnämndens konsekvensbeskrivning av effektiviseringar

Inför budget 2021

Utbildningsförvaltningen
2020-08-17

Stora delar av Utbildningsförvaltningens verksamheter har ett verksamhetsår som sträcker sig från augusti till juni, vilket skiljer sig från kalenderåret tillika bokföringsåret. För att åstadkomma en effektivisering om 6 mkr innebär detta åtgärder som omfattar 12 mkr då verksamheten i praktiken endast har möjligheten att genomföra åtgärder på höstterminen om de beslutas vid årsskiftet. .

Att vidta åtgärder som avser effektiviseringar om 6 mkr genom att samverka, arbeta digitalt och reserestriktioner är svårt att genomföra på ett år. Oaktat vidden av samverkan, digitalisering och begränsade reserestriktioner krävs en reducering av kostnader. Samverkan och digitalisering är arbetssätt som redan ingår i Utbildningsförvaltningens åtgärder för att bibehålla en budget i balans vars ytterligare införande inte skulle generera några effektiviseringar i paritet med 6 mkr. De ej projektbidragsfinansierade resekostnaderna för Barn- och utbildningsnämnden uppgick till 1,1 mkr för 2019, verksamheterna har i uppdrag att se över vilka resor är relevanta att genomföra och att om möjligheten finns, välja att delta på distans eller välja billigaste möjliga alternativet. Det här bedöms dock inte generera några väsentliga kostnadsminskningar. De åtgärder som återstår är reducering av antal årsarbetare, annars minskar inte kostnadsmassan. Barn- och utbildningsnämndens absolut största kostnad utgörs av personalkostnader, vilket är den relevanta kostnaden att reducera för att komma ner i ram.

De tre senaste åren har Barn- och utbildningsnämnden omfördelat cirka 50 mkr inom befintlig ram, detta på grund ej kompenserade kostnadsökningar och volymökningar. I den mån det har varit möjligt har åtgärderna varit att hyvla och bibehålla samma verksamheter med mindre resurser, vilket innebär att färre årsarbetare måste utföra fler arbetsuppgifter. För att bibehålla en god personalpolitik och arbetsmiljö för våra medarbetare är bedömningen att detta inte längre är möjligt. De åtgärder som krävs för att anpassa kostnadsmassan till erhållna resurser innebär att verksamheter måste avvecklas. Detta för att i framtiden inte se ökade kostnader på grund av sjukskrivningar och kompetensförsörjningsproblem måste beslut fattas i syfte att fokusera verksamheterna på kärnuppdraget. Följderna av att avveckla verksamheter inom skola kan bland annat resultera i större klasstorlekar och barngrupper vilket på sikt försämrar både pedagogernas och barn/elevernas arbetsmiljö. Enligt *Arbetsmiljöverket* ”innebär det för skolans del att politikerna i fullmäktige ska ge förutsättningarna för arbetsmiljö-arbetet och politikerna i utbildningsnämnden eller liknande ska se till att arbetsmiljölagen följs i verksamheten. Det innebär att politikerna ska ge förvaltningschefer, övriga chefer och arbetsledare sådana förutsättningar att arbetet i deras respektive verksamheter kan bedrivas i enlighet med arbetsmiljölagen. Till förutsättningarna hör befogenheter, resurser, kunskaper och kompetens.”¹ Genom en sådan utveckling för skolan i Piteå kommer Utbildningsförvaltningen få sämre förutsättningar att klara av framtida pensionsavgångar. Fler barn/elever per klass/barngrupp, ökad arbetsbelastning för lärarna och sämre arbetsmiljö motsvarar inte bilden av en attraktiv arbetsgivare. Statistiken har visat över tid en minskning av antal sökande till lärarutbildningar och det har blivit svårare att rekrytera kvalificerad personal. Allt detta mynnar ut i att barn och elever blir drabbad med risk att färre elever klarar av kunskapskraven.

¹ <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbetsgivarens-ansvar-for-arbetsmiljon/arbetsmiljoansvar-i-skolan/>

I detta dokument presenteras två olika åtgärdsalternativ för att nå de effektiviseringar som krävs för att komma ner den tilldelade ram för 2021.

Åtgärdsalternativ I

Förslag på effektiviseringar

<i>Skolform</i>	<i>Åtgärd</i>	<i>Åtgärdens inverkan på 2021 (tkr)</i>	<i>Helårseffekt (tkr)</i>
<i>Förskola</i>	Avveckling kulturverksamhet	100	100
<i>Förskola</i>	Minska antalet jouröppna förskolor samt stänga Nattis under 4 veckor under sommaren	900	900
<i>Grundskola</i>	Reducering fritidspeng särskola	300	300
<i>Grundskola</i>	Avveckling kulturverksamhet	340	340
<i>Grundskola</i>	Öka antal barn per ÅA, fritidshem	1 150	1 150
<i>Grundskola</i>	Minska antalet jouröppna fritidshem samt stänga Nattis under 4 veckor under sommaren	450	450
<i>Gymnasiet</i>	Minska 0,75 tjänst administration	420	420
<i>Gymnasiet</i>	Nedläggning inriktning ES dans och ES bild	534	534
<i>Elevhälsan</i>	Minska Samspelsteam med 0,4 ÅA	200	200
<i>Övergripande</i>	Olika effektiviseringsåtgärder i skolskjutsverksamhet	500	733
<i>Övergripande</i>	Förändrat arbetssätt gällande inköp	740	740
<i>Övergripande</i>	Neddragning representation och resor	250	250
<i>Övergripande</i>	Neddragning konsult-och andra övriga tjänster	250	250
<i>Övergripande</i>	Ej tillsatt tjänst arbetsmiljösamordnare	260	260
Summa		6 394	6 627

Konsekvensbeskrivning av effektiviseringarna

Elevhälsa

Minska samspelsteamet med 0,4 ÅA – effekt: ca 200 tkr

En minskning av budgeten för elevhälsan om 200 tkr medför en reduktion av resurser i Samspelsteamet från 2.0 tjänster till 1.6 tjänster. Samspelsteamet är en grupp pedagoger med lång erfarenhet av barn och ungdomar som på olika sätt utmanar skolmiljön. Att minska antal årsarbetare innebär dels att det blir längre väntetider för de klasser som behöver deras insatser samt att processarbetet kommer ta längre tid. Dessa faktorer kan i sin tur betyda ökade kostnader för extraresurser i klassrummet för berörd rektor.

Förvaltningsövergripande

Förändrat arbetssätt gällande inköp – effekt: ca 740 tkr.

Inköpsstatistiken har idag stora brister vilket försvåra framtagningen av tillförlitlig data. Bland annat görs stora volymer av inköp via personliga utlägg där spårbarheten är problematisk. Med nya arbetssätt, exempelvis en höjd avtalstrohet och inköpsplanering, ökade möjligheterna att utnyttja konkurrensen på marknaden för att göra förmånliga inköp vid direkt upphandling och minimera otillåtna direkt inköp skulle Utbildningsförvaltningen uppskattningsvis minska sina inköpskostnader med ca 740 tkr under 2021.

Ej tillsatt tjänst arbetsmiljösamordnare – effekt: 260 tkr

Enligt Skolverket ska skolan främja en trygg och tillitsfull arbetsmiljö för alla elever och all skolpersonal där rektor har det yttersta ansvaret. För att avlasta rektorerna i detta arbete och för att säkerställa att arbetsmiljölagen följs i alla verksamheter på ett adekvat sätt skapades en tjänst på 0,5 ÅA arbetsmiljösamordnare inom central administration inför 2021.

Att inte tillsätta den här tjänsten under 2021 innebär att arbetsmiljöarbetet kan brista på grund av den höga arbetsbelastning som rektorerna har idag. Det finns begränsat utrymme att arbeta med handlingsplaner och riskbedömningar i samma utsträckning som en samordnare skulle kunna göra. Detta kan i sin tur leda till ökade sjukskrivningar bland personal och försämring av psykisk ohälsa bland eleverna.

Effektiviseringar inom skolskjutsverksamhet – effektivisering: ca 500 tkr halvårseffekt 2021

- **Ingen ersättning utgår för borttappade busskort samt nya rutiner för administration av busskort.**

Nya rutiner för administration av busskort innebär att vårdnadshavare/elever själva kommer att få ta kontakt med Länstrafiken när ett busskort är borttappat/trasigt. Detta genererar en besparing på cirka 15 000:- för busskorten samt en stor tidsbesparing för administratörer i skolorna och skolskjutshandläggare. Detta innebär också att kommunen inte kommer att finansiera elevers borttappade busskort.

- **Ansökan via webbportal.**

Ansökan via webbportal innebär att vårdnadshavare kommer att kunna göra digital ansökan om skolskjuts. Detta innebär att besluten kommer att kunna skickas digitalt istället för med post vilket minskar portokostnaden. Bedömningen är att detta kommer

resultera i färre beställningar av ”bra-att-ha-biljetter”. Idag får alla som uppfyller avståndsgränsen automatiskt skolskjuts men i och med portalansökan måste alla ansöka och vilket med större sannolikhet innebär att endast de som faktiskt behöver skolskjuts kommer att göra en ansökan.

- **Striktare tolkning av föräldraansvaret, enligt dom från Kammarrätten i Stockholm.**

Striktare tolkning av föräldraansvaret är något som pågår utifrån Kammarrätten i Stockholms dom med mål nr 7987-18 meddelad 2019-03-08. Enligt domen har vårdnadshavare ett långtgående föräldraansvar enligt föräldrabalken. Domen innebär att föräldrar i större utsträckning är ansvariga för att hjälpa sina barn till och från skolan.

- **Upphävande av ”Knuten-principen”.**

Upphävandet av ”Knuten-principen” är i linje med striktare tolkning av föräldraansvaret. Principen har inneburit att elever i förskoleklass och lågstadiet inte ska göra bussbyten vid busstation Knuten i Piteå. Med hänvisning till Kammarrättens dom, där rätten ansåg att vårdnadshavare är ansvariga för att hjälpa en 6-åring och en 8-åring med byte mellan tunnelbana och buss, görs bedömningen att vårdnadshavare, vid behov, är ansvariga för att hjälpa sina barn med byten vid Knuten.

- **Striktare bedömning av innehållet i läkarintyg**

Striktare bedömning av innehållet i läkarintyg innebär att större krav kommer att ställas på de läkarintyg som biläggs i skolskjutsansökan då upplevelsen i många fall är att läkarintygen sällan beskriver varför eleven har behov av skolskjuts/behov av skolskjuts med taxi.

- **Allmän översyn av skolskjutsreglementet**

Utbildningsförvaltningen har fått i uppdrag att göra en allmän översyn av skolskjutsreglementet. Detta uppdrag kommer att redovisas för Barn- och utbildningsnämnden hösten 2020. Exempel på tänkbara förändringar är att väntetidsreglerna plockas bort samt att avståndsgränsen till hållplats för elever i förskoleklass och lågstadiet höjs till 2 km från nuvarande 1 km. Det kan innebära att elever får vänta längre tid på hemresa från skolan på eftermiddagarna. Skolskjutsteamets målsättning kommer dock alltid vara att alla elever ska ha så kort väntetid som möjligt.

Neddragning av representation och resor – effekt: ca 250 tkr

Resor som inte är projektfinsierade uppgick till cirka 1,1 mkr år 2019. Resorna inom Utbildningsförvaltningen är oftast kopplade till fortbildning och konferenser. Det finns redan idag en medvetenhet i att långa resor som kräver övernattning ska undvikas i största möjliga mån och om det finns alternativ att delta i mötet/utbildningen/konferensen på distans, ska detta vara förstahandsvalet. På grund av Covid-19 och restriktionerna från Folkhälsomyndigheten om att undvika icke nödvändiga resor, har Utbildningsförvaltningens medarbetare varit tvungna att ställa om sättet de deltar i olika åtagande. Utbildningsförvaltningen kommer att fortsätta att se över vilka resor som inte är viktiga att genomföra även om detta inte genererar en relevant kostnadsminskning.

Kostnader för representation uppgick till 1,4 mkr år 2019 (exkl. bidragsfinansierad) fördelade på både intern-och extern representation. Internrepresentationskostnader 2019 var 1,1 mkr, en

del kopplade till arbetsrelaterade aktiviteter, såsom utbildningar och konferenser, och en annan del kopplade till personalvård. Personalvård kan vara uppvaktning vid olika tillfällen, fika vid träffar, julgröt, uppvaktning vid avslut/pension mm. Att minska kostnader på personalvård innebär att man får hitta billigare alternativ. På sikt kan det ge som konsekvens minskad arbetsglädje och ökade sjuktal. Kommunens attraktion som arbetsgivare kan försämrats.

Neddragning av konsult- och övriga främmande tjänster – effekt: ca 250 tkr

Verksamhetsutveckling bygger på insiktsfull analys, konkret planering och aktivt genomförande av åtgärder, men ytterst kräver verksamhetsutveckling förändringar – i så väl tankemönster, rutiner som processer. Utbildningsförvaltningens utvecklingsarbete har tidigare delvis möjliggjorts genom köp av konsulttjänster och stödprocesser. En neddragning av medel för dessa tjänster betyder att fler utredningar, analyser och processer måste genomföras internt av Utbildningsförvaltningens egen personal. Det innebär att prioritering av arbetsuppgifter måste göras för att skapa tid i befintliga tjänster för dessa arbetsuppgifter, men det kan även innebära att värdefull expertkunskap går miste vilken i förlängningen kan leda till sämre beslut och kvalitetstapp. Även om prioriteringar av arbetsuppgifter kommer till stånd kan effektiviseringen mycket väl leda till ökad stress och ohälsa hos personalen på Utbildningsförvaltningen.

Förskola

Nedläggning av kulturverksamhet – effekt: 100 tkr

I dag finns pengar för kulturverksamhet inom förskolan. En nedläggning innebär att respektive rektor får själv finansiera köp av kulturverksamhet från egen budget om behov finns. Nedläggningen innebär en besparing på 100 tkr. Enligt skolverket, *värdet av professionell kultur handlar om att erbjuda någonting annat, utöver det vanliga i förskolan som kan vidga barnens egna tänkbara framtidsdrömmar. Med satsningen på professionell kultur i förskolan erbjuder man också barnen tillgång till flera språk, även de estetiska språken.* Att lägga ner kulturverksamheten innebär ojämlikheter av kulturaktiviteter mellan olika förskolenheter. Rektorerna kommer att ha ansvaret i sina enskilda områden att nedprioritera annat i verksamheten till förmån av kultur eller vice versa. Åtgärden kommer även att försvåra för förskolorna att leva upp till VEP21-23:s övergripande mål ”I Piteå utgör kulturen en drivkraft för demokrati, tillväxt och samhällsutveckling”.

Minska antalet jouröppna förskolor – effekt 900 tkr

I dagsläget tillhandahåller 7 områden jouröppna förskolor inklusive Nattis under semesterperioden vecka 27-31. Den ordinarie personalen har under denna period i stor utsträckning semester därför anställs flertalet vikarier i verksamheterna. Under 2020 uppgår denna kostnad till 1,2 mkr. För att minska på kostnaderna föreslås att endast två förskolor håller jouröppet under veckorna 29-32 samt att Nattis håller stängt. Eftersom att få barn har behov av förskoleplats under denna period utifrån tidigare utvärderingar från sommarjourverksamheter. Detta kan innebära längre transporter för vårdnadshavaren och även en upplevelse om sämre service. De kan även uppleva en större ekonomisk kostnad för att transportera sina egna barn till en förskola som ligger längre bort från deras hem. Vårdnadshavare kan uppleva att de får ombesörja barnomsorgen på egen hand. Deras egen semester måste kanske läggas på annan tid än de själva önskar och istället lösa barnens barnomsorg på egen hand.

Grundskola

Reducering av fritidspeng på särskolan – effekt 300 tkr

Elevpengen för fritidshemsverksamheten i grundsärskolan omfattar både särskolan och träningskolan. Elever som är föremål för träningskola har stort omsorgsbehov vilket innebär större kostnader. Trots detta bedöms en reduktion av fritidspeng vara möjlig. En reduktion motsvarande 300tkr kommer delvis att påverka verksamheten.

Nedläggning av kulturverksamhet – effekt 339 tkr

Idag finns 0,1 ÅA för kulturverksamhet med en budget om totalt 452 tkr för hela Utbildningsförvaltningen, 339 tkr avser grundskolan.

Kulturen bidrar till ett ökat samhällsengagemang genom att den ofta tar på sig rollen av samhällskritiker. Den ställer de svåra frågorna, lyfter fram svagare gruppers perspektiv och kan få människor att se bortom det redan givna. Detta är kanske särskilt viktigt för unga människor. Kultur och kulturella uttryck som exempelvis dans inte bara berikar människors liv, ger dem en tillhörighet, en livsglädje och en större förståelse för dem själva och deras tillvaro – kulturen är även ett verktyg för att hantera livsfrågor och identitet, ett uttrycksmedel för att påverka och skapa socialt kapital. Åtgärden kan därför medföra att barns- och ungdomars uppväxt påverkas negativt samt kommer att försvåra för grundskolorna att leva upp till VEP21-23:s övergripande mål ”I Piteå utgör kulturen en drivkraft för demokrati, tillväxt och samhällsutveckling”.

Öka antal barn per årsarbetare på fritids – effekt 1 150 tkr

Grundskolan har i dagsläget 17,1 barn/ ÅA placerade på fritidshemmen. Enligt beräknad prognos på 1650 barn motsvarar det för 2021 96,5 ÅA. Enligt Kolada, är personalkostnaderna för ett barn i fritidshem i Piteå kommun 35 411 kr (2019) i jämförelse med riket 28 945 kr (2019) vilket innebär en högre personaltäthet än i många andra kommuner. Baserat på närvarosystemet Tempus (v 40-43 2019) har närvaron i kommunens fritidshem i genomsnitt motsvarat 70,2 %. Med hänsyn till det finns en möjlighet att utöka antalet barn på fritidshemmen i kommunen utan att den höga och goda kvaliteten påverkas. En utökning till 17,5 barn /ÅA skulle betyda en effektivisering av verksamheten motsvarande 2,2 ÅA. Vilket innebär en kostnadsminskning på cirka 1 150 tkr.

Om närvaron höjs kan en utökning av antalet barn medföra att det blir svårare för personalen att hinna se varje barn, särskilt om man har många barn med särskilda behov. Det blir även svårare för pedagogerna att ta hänsyn till individens önskemål (vilket skall prioriteras enligt läroplanen). Större barngrupper kan även leda till stress och hög ljudvolym. I Skolinspektionens granskning av fritidshem år 2010 framkom att ”alltför många barn som vuxna reagerar på hög ljudvolym, trängsel och stress och bristen på möjligheter för barnen att dra sig undan för lugn och ro. Dessa förhållanden har ofta samband med fritidshemmens yttre förutsättningar som barngruppernas storlek, personaltätheten och hur lokalerna ser ut och används.”

Minskning av jourverksamhet fritids – effekt 450 tkr

Sju fritidshem (inkl. grundsärskola) kommer att vara öppna för sommarjour 2020. 15 vikarier är rekryterade för att jobba varierat antal veckor under perioden v 27–32. Sammanlagt blir det 64 veckor och med en snittlön per vecka på 10 111 kr så blir det totalt 647 tkr. Att i framtiden begränsa servicegraden under sommarjouren till att två fritidshem (inkl. grundsärskola) är öppna i hela kommunen samt bemanningen till största del ska ske med ordinarie personal skulle innebära effektiviseringar.

Två vikarier på vardera två fritidshem under fyra veckor (29-32) skulle innebära kostnad för 16 veckor om cirka 200 tkr. Den totala effektiviseringen motsvarar 450 tkr.

Färre jouröppna fritidshem innebär dels att sannolikheten för att barnen får ha sin ordinarie personal under jourperioden minskar markant, vilket kan leda till större osäkerhet, otrygghet och otrivsel för barnen. Det innebär även att servicen för vårdnadshavarna försämras genom att det blir ett avsevärt längre avstånd till jouröppet fritidshem och vårdnadshavarna kommer tvingas åka längre sträckor för att hämta och lämna sina barn på fritids.

Gymnasiet

Nedläggning av inriktningar ES-dans och ES-bild – effekt 534 tkr

Svårigheten är att beräkna vad detta får för effekt på utgifterna. Det beror helt och hållet på vad och var eleverna istället väljer att studera. Om eleverna kan rymmas i befintlig organisation utan ett behov att dela grupper eller starta med för små grupper, då kan det ge effekt. Väljer eleverna däremot program och inriktningar som är dyrare och kanske på annan ort så blir effekterna inte stora. Utbildningsförvaltningen ska ju täcka undervisningskostnaden för alla elever, oavsett, var de studerar. Obehöriga elever har rätt till fortsatt utbildning inom ramen för gymnasiets introduktionsprogram, så detta är en kostnad man i grunden inte kan komma ifrån. Vad som också bör tas med i beräkning är att de elever som har påbörjat en utbildning, har rätt att slutföra. Så en nedläggning är en åtgärd som har en tidsram om 2–3 år beroende på om det finns elever i år 1. En annan konsekvens är att om utbud av gymnasieprogram blir så begränsat att elever från andra kommuner inte lockas hit, då kan detta leda till lägre interkommunala ersättningar och lägre intäkter för förvaltningen.

Minska 0,75 tjänst administration – effekt 420 tkr

Neddragning av administrativa tjänster påverkar gymnasiets arbetsbelastning negativt. Mängden arbetsuppgifter kommer inte att bli färre och konsekvensen är att en del arbetsuppgifter som den minskade administratören ansvarat för kommer att fördelas ut till resterande administratörer. Rektorer och lärarna kommer därmed att behöva också ansvara för fler administrativa arbetsuppgifter vilket leder till att det pedagogiska arbetet kan påverkas negativt.

Åtgärdsalternativ 2

Förutsättningar

Efterfrågan och utbudet på kommunal service inom förskola och fritidshem har ökat de senaste åren. Behovet på barnomsorg har ökat både i omfattning och i tillgänglighet. Piteå kommun har idag 44 förskolor inklusive Nattis inom kommunens gränser för att tillgodose vårdnadshavares behov om att få en förskoleplats så nära hemmet som möjligt. Utöver att tillhandahålla en förskoleplats nära hemmet är förskolans öppettider väldigt generösa, där en vårdnadshavare kan lämna så tidigt som kl. 06:00 och hämta så sent som kl. 18:00 på samtliga förskolor. För små och medelstora förskolor där samordningsmöjligheterna är små blir detta en stor kostnad i förhållande till antal barn för att klara av att tillhandahålla denna service. Utöver detta finns även tillgång till Nattis som är barnomsorg under obekvämt arbetstid. Kostnaden för att bedriva barnomsorg under obekvämt arbetstid är hög per barn och nyttjandegraden är låg i förhållande till antal inskrivna barn. Kommuner har inte lagstadgad skyldighet att tillhandahålla barnomsorg under obekvämt arbetstid (kvällar, nätter och helger), det är uteslutande en service

till kommuninvånarna. Denna kombinerade servicegrad sker till en låg avgift för vårdnadshavaren, vilket detta åtgärdsalternativ beaktar. Nedan följer ett förslag om avvecklande av maxtaxan och vilka konsekvenser detta skulle innebära för vårdnadshavarna. Ett av syften med införandet av maxtaxan var att inget barn skulle stå utanför verksamheten med anledning av höga avgifter och därmed vara garanterat för att barnomsorg skulle vara en möjlighet för samtliga vårdnadshavare oavsett inkomst. Avgifter för barnomsorg baseras på en procentandel av hushållets samlade inkomster, men maxtaxan sätter en begränsning för hur mycket kommunen som max får debitera ett hushåll samt för hur många barn som kan grund för avgift. Taket för avgiften ligger på en samlad inkomst om 47 490 kr/månad (2019), när ett hushåll uppnått denna inkomstnivå stiger inte avgiften mer. Man har då nått maxtaxans tak och ligger kvar på den avgiftsnivå som denna inkomst renderar (mer om det senare). Förutsättningarna och konstruktionen av regelverket kring maxtaxan innebär att ju högre inkomst hushållet har desto mer gynnas hushållet av maxtaxan. Implementeringen av maxtaxan är frivillig för samtliga kommuner, men det finns två statsbidrag som endast är sökbara för de kommuner som använder maxtaxan. Ett av dessa kompenserar intäktsbortfall till viss del och ett för kvalitetssäkrande åtgärder.

För att illustrera omfattningen av de belopp som är aktuella redogörs 2019 år sammanlagda avgiftsintäkter enligt tabellen nedan. Inklusiv maxtaxan betalade Piteå kommuns vårdnadshavare 33,6 mkr i förskole- och fritidshemsavgifter för 2019.

<i>Intäkt</i>	<i>Belopp 2019, kr</i>
<i>Avgiftsintäkt förskola</i>	21 987 927
<i>Avgiftsintäkt fritidshem</i>	11 639 891
<i>Totala avgifter</i>	33 627 818

Som tidigare nämndes, en implementering av maxtaxan följs av två statsbidrag, statsbidrag för maxtaxa och statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder. Ett av villkoren för att kunna söka statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder är att kommunen tillämpar maxtaxan. För statsbidraget för kvalitetssäkrande åtgärder genomförs aktiviteter i syfte att höja kvaliteten i verksamheterna förskola och fritidshem, vilket detta åtgärdsalternativ gör ett antagande om att aktiviteterna ska fortsätta men utan statlig finansiering. Förslaget om ökningen av förskole- och fritidshemsavgiften avser kompensera även dessa två statsbidrag.

<i>Statsbidrag 2019</i>	<i>Belopp, kr</i>
<i>Kvalitetssäkrande åtgärder</i>	1 768 158
<i>Statsbidrag för maxtaxa</i>	8 209 305
<i>Totalt sökbara bidrag</i>	9 977 463

Utöver ovan nämnda bidrag syftar detta åtgärdsalternativ att öka förskole- och fritidshemsavgiften för att kompensera Kommunfullmäktiges beslutade effektivisering, vilket redogörs för nedan.

<i>Effektivisering</i>	<i>Belopp 2021, kr</i>
<i>0,67% av budgetram</i>	6 034 000

Sammantaget avser avgiftshöjningen motsvara cirka 16,0 mkr, se tabell nedan.

Intäkter som avgiftshöjningen avser kompensera

Belopp 2021, kr

Kvalitetssäkrande åtgärder	1 768 158
Statsbidrag för maxtaxa	8 209 305
0,67% av budgetram	6 034 000
Totalt	16 011 463

Exempel på konsekvenser

Åtgärdsalternativ 2 baseras på förslaget att Barn- och utbildningsnämnden inte längre tillämpar maxtaxan och därmed inte ha någon begräsning på hur stor avgift som debiteras vårdnadshavare för barnomsorg, och lägga ut en högre omsorgsavgift – men endast för de hushåll som har en högre sammanlagd inkomst än dagens tak. Det blir med andra ord ingen höjning av avgifter för de vårdnadshavare som inte når upp till högsta inkomstnivån (47 490kr/månad 2019) i förslaget. Istället debiteras de med högre inkomst en högre avgift för omsorgen för att kompensera bortfallet av statsbidragen och Kommunfullmäktiges beslutade effektiviseringsuppdrag.

För 2019 ser avgiftstaken och maximal förskole och fritidshemsavgift ut enligt nedan. Exempel: För det första barnet betalar vårdnadshavaren 3% av hushållets samlade inkomst, men maximalt 1 425kr per månad. Från och med barn nummer fyra utgår ingen avgift. För fritidshem betalar vårdnadshavaren 2% av hushållets samlade inkomst, men maximalt 950kr per månad.

Förskola	Avgiftstak	Maxbelopp, kr
Barn 1	3%	1 425
Barn 2	2%	950
Barn 3	1%	475

Fritidshem	Avgiftstak	Maxbelopp, kr
Barn 1	2%	950
Barn 2	1%	475
Barn 3	1%	475

Utöver ovan nämnda maxbelopp tar åtgärdsalternativet hänsyn till de barn som är berättigade till allmän förskola. Från den höstterminen ett barn fyller 3 år har det barnet rätt till allmän förskola om 525 timmar per år, vilket är avgiftsfritt för vårdnadshavare. Det innebär att för de barn som vistas på förskolan på heltid, utöver allmän förskola får en reducering på avgiften för förskola då en del av den avser allmän förskola som är avgiftsfri. Baserat på maxtaxans villkor där avgift endast får debiteras för hushållets tre första barn och att avgifterna är olika beroende på antalet barn i hushållet, resulterar detta i olika kombinationer av avgifter som slår i taket. Den tabell redogör de för 18 olika avgiftsalternativ för vårdnadshavare som högre inkomster än 47 490kr per månad och därmed slår i taket för maxtaxan.

<i>Kombinationsalternativ</i>	<i>Antal barn i förskola</i>	<i>Antal barn i allmän förskola</i>	<i>Antal barn i fritidshem</i>	<i>Maxbelopp, kr</i>
1	1			1 425
2	2			2 375
3	3			2 850
4			1	950
5			2	1 425
6			3	1 900
7	1		1	2 375
8	2		1	3 325
9	1		2	2 375
10		1		997
11		2		1 662
12		3		1 994
13	1	1		2 090
14	1	2		2 422
15		1	1	1 472
16		1	2	1 804
17	2	1		2 707
18		2	1	1 994

Enligt 2019 års bokföring, har 13 985 stycken kundfakturer innehållande de olika maxbeloppen debiterats vårdnadshavare. Ett antagande har gjorts att samtliga kundfakturer vars belopp som stämmer överens med ovan identifierade maxbelopp utgörs av vårdnadshavare som har högsta avgiften. Det finns en möjlighet att ett hushåll har en viss kombination av antal barn och inkomst som resulterar i ovan maxbelopp utan att slå i taket. Det finns ingen möjlighet att identifiera dessa utan att granska samtliga fakturer och utgör därför en felmarginal i underlaget. De berörda fakturorna är 13 985 stycken för 2019 och är en grund för den aktuella avgiftsökningen.

<i>Maxbelopp, kr</i>	<i>Antal fakturer med maxbelopp</i>
1425	3999
2375	114
2850	13
950	3918
1900	489
3325	0
997	2304
2090	1579
1662	768
2707	62
1994	165
2422	273
1427	0
1804	301
<i>Totalt antal</i>	13 985

Baserat på intäktsbortfallets och effektiviseringsuppdragets belopp ska 16 mkr kompenseras av en höjd förskole- och fritidshemsavgift. Utifrån de vårdnadshavare som 2019 betalade högsta avgift och är föremål för en avgiftshöjning finns 13 985 stycken fakturor att fördela beloppet på och resulterar i en genomsnittlig höjning om cirka 1145kr per faktura och månad. Det bör beaktas att det är en genomsnittlig höjning för samtliga fakturor, det är rimligt att avgiftshöjningen sker i en stegvis ökning baserat på vårdnadshavares inkomst, det vill säga att en vårdnadshavare med högre inkomst får en ökning större än 1 145kr och en vårdnadshavare med lägre inkomst, men högre än 47 490kr per månad för 2019, får en ökning mindre än 1 145kr.

<i>Intäkter som avgiftshöjningen avser kompensera</i>	<i>Antal fakturor med maxbelopp</i>	<i>Genomsnittlig avgiftshöjning på berörd faktura</i>
16 011 463	13 985	1 145

Utbildningsförvaltningen bedömer att det finns två alternativa åtgärdsplaner för att möjliggöra effektiviseringarna som Kommunfullmäktige beslutat. Alternativ 1 baseras på en fördelning av effektiviseringsåtgärder utifrån den resursfördelningsmodell som implementeras 1 januari 2021, som leder till en rad åtgärder på såväl förvaltningsövergripande nivå som inom varje avdelning. Alternativ 2 baseras på att Barn- och utbildningsnämnden inte längre implementerar maxtaxan för all barnomsorg i kommunen och istället höjer avgiften för de vårdnadshavare som har en högre sammanlagd inkomst än maxbelopp: 47 490 kr/månad för 2019 (men med årlig höjning i enlighet med index). Avgiftshöjningen avser även kompensera för de uteblivna statsbidragen som maxtaxan tillgängliggör, vilket leder fram till en genomsnittlig avgiftshöjning (för hushåll vars inkomst är högre än 47 490 kr/månad) om cirka 1 145 kr/månad. Om alternativ 2 skulle vara aktuell krävs dock en mer detaljerad plan för hur avgifterna skulle höjas så att hänsyn tas till inkomstfördelningar och eventuell vistelsetid för barnen.

Ovan åtgärdsplaner beskriver möjliga konsekvenser av den effektivisering som Kommunfullmäktige beslutat. De reella åtgärderna beslutas i Barn- och utbildningsnämndens internbudget.

Leehau Li Nilsson
Verksamhetschef för ekonomi och planering
Utbildningsförvaltningen
0911-697046
Leehau.linilsson@pitea.se